

dipam

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER For DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

Yeni Güvenlik Algısı: Dijitalleşen Dünya

Prof. Dr. Esra HATİPOĞLU
DİPAM Danışma Kurulu Başkanı

29 Haziran 2020 | DİPAM Ofis, İstanbul

Seminer Notları

Son dönemde dijitalleşme ve etkileri konusunda çok sayıda araştırma yapılmaya başlanmış olmasına rağmen küresel yönetimle ilgili küresel salgın öncesinde, sürecinde ve sonrasında ilgili öngörülerde “yüksek” politika konuları hala öncelikli olarak tartışılmaya devam etmektedir. Dijitalleşme ise sürecin sadece bir boyutu, önemli bir değişkeni olarak söz konusu tartışmalarda yerini almaktadır.

Bugün de gündemin ana teması küresel salgın öncesi sözünü ettiğimiz konulardan çok farklı değil. O zaman da 1945 sonrası kurulan düzenin değişen ve dönüşen koşullara artık karşılık gelmediğini, aksayan yönlerinin arttığını, evrensel normların sorgulandığını, gücün giderek daha fazla ulus-devletlere doğru kaydığını, artık uluslararası siyasetin partiler üstü liderler üzerinden okunduğunu ve incelendiğini, korumacılığın, içe

kapanmanın, milliyetçiliğin yükseldiğini vs. konuşuyorduk. Belirsizlik üzerinden değerlendirmeler yapıyor, mevcut riskleri tanımlamaya çalışıyor, güvenlik-demokrasi ilişkisinin akıbetinden, çoklu krizlerden söz ediyorduk. Siber güvenlik gündemimizi yeni yeni daha fazla meşgul etmeye başlamıştı. Endüstri 4.0 ve etkilerinden de konuşuyorduk ama hep bir acaba mı sorusu vardı kafamızda.

Küresel salgın aynı konuları daha da derinlikli olarak tartışmamıza vesile oldu. Küreselleşmenin ne olduğunu Covid19'un yayılma hızı ve alanını somut olarak gördüğümüzde daha da iyi anladık. Sınır ve otorite tanımayan, görünmeyen bir virüs hızlıca neredeyse kürenin tamamına yayıldı ve biz de hızlıca küresel yönetimde "alçak" politika konuları olarak anılan çevre, sağlık, göç vs. gibi konuları yeniden hatırladık. Hatırladık ama "yüksek" politika konularını tartışmaktan da vazgeçmedik. Bu kez tartışmamızın ana teması "küresel salgın sonrası nasıl bir dünya olacak?" üzerinden küreselleşme ve ulus-devletlerin geleceği haline dönüştü.

Bütün bu tartışmaların bir başka boyutunu ise küresel salgınla dünya üzerinde ivme kazanan dijitalleşme sürecinin etkileri oluşturmaya başladı. İş yapış biçimlerinin değişmesi, eğitimin çevrimiçi olarak yürütülmesi vs. Bu sürecin küresel yönetim açısından da önemli sonuçları var. Dijitalleşme ile birlikte küçük ülkelerin bile büyük ülkeleri etkileyebileceğinden bahsedilir oldu. Bunun mevcut güç dengeleri üzerindeki etkileri ve sonuçlarının ne olacağı tartışılıyor.

Küresel salgın sebebiyle ertelenen Eurovision Şarkı Yarışması ardından Avustralyalı Uncanny Valley adlı ekibinin

Beautiful the World adlı parçasının birinci olduğu ilk yapay zekâ temelli Eurovision Şarkı Yarışması düzenlendi Mayıs 2020'de. Açılan ilk yapay zekâ yazılımlarının makine öğrenimiyle birleşmesi sonucunda üretilen gerçek olmayan iki milyon insan fotoğrafından oluşan kütüphane ve bu fotoğrafların hepsinin satılık olması... Peki ya bu durumun yaratacağı sonuçlar? Kimler sosyal medyada bu fotoğraflardan birine gerçek kişi muamelesi yapacak acaba? Ya da doğacak herhangi bir hukuki ihtilafta nasıl bir yol izlenecek? Otonom araçların kaza yapması halinde kimin sorumlu olduğunu tartışmaya başlamıştık, ya gerçekte var olmayan insanların durumu?

Tabii bir de dijital teknolojiyle değişecek ve dönüşecek mesleklerle ilgili tartışmalar var. Çin'de ilk yapay zekâ haber spikerleri görevlerine başladı bile. Üstelik 7/24 hizmete hazırlar. 2014 yılında Japonya daha ilkel bir örnek hazırlamıştı, Rusya'nın da benzer hazırlıklar içinde olduğunu söyleyelim.

Dijitalleşme çoğumuz için sadece daha çok bilgisayar daha çok yazılım kullanımı vs. anlamına gelmekle birlikte, dijitalleşmeyi çok daha derinlikli bir anlam ve öngörüldüğünden daha öte etkileri olabilecek bir olgu olarak ele almak önemli. Kavramlaştırılması konusunda da bir takım karışıklıklar, belirsizlikler olduğunu da göz ardı etmeden. Hatta dijitalleşmenin nasıl ve hangi yönde kullanıldığına bakmaksızın kendi başına "iyi" ya da "kötü" olduğunun tartışılmasının anlamsızlığına düşmeden.

Dijitalleşen dünya bağlamında uluslararası ilişkilerin bütün kavram ve olgularını yeniden değerlendirmek gerekebilir

örneğin... Savaş, barış, güvenlik, diplomasi, ulus-devlet, küreselleşme, güç, insan hakları, göç, dış politika, uluslararası hukuk, terörizm vs.

Bugün dijital diplomasiyi tartışıyoruz mesela... Twitter diplomasisi...Ulusal ve uluslararası kamuoylarına sosyal medya üzerinden verilen mesajlar, mesajlar üzerinden oluşturulan politikalar, yaratılan gerginlikler, bulunmaya çalışılan çözümler vs. ABD Başkanı Trump'ın tweetlerinin etkileri, Trump-Twitter gerilimi...

Sosyal medyanın Arap Baharı sürecindeki etkisini de çokça tartıştık. Edward Snowden olayını hepimiz biliyoruz. Bu doğrultuda uluslararası ilişkiler bağlamında dijitalleşmenin “olumlu” ve “olumsuz” yönleri tartışılırken; aslında hala yeterince ikna olmadığımız boyutların çok daha fazla tartışılır olduğunu görmekteyiz.

İnternet teknolojisiyle ilgili siber güvenlik, internet yönetimi, ağ tarafsızlığı, hukuki konular, güvenlik-mahremiyet ikilemi gibi pek çok konu hala çok tartışmalı. Verilerin sayılaştırılması, hesaplanabilir, saklanabilir, transfer edilebilir, yorumlanabilir olmasının yaratabileceği sorunlar, olumlu etkilerinden daha fazla gündemde...

Mahremiyet ihlali, algı yönetimi, seçim süreçlerinde, kampanya, oylama ve oy sayımlarında yaşanabilecek olası manipülasyon, verilerin suiistimali ve çarpıtılması, bilgi kirliliği, kasıtlı olarak ayrımcı dil kullanımı, çeşitli düzeyde söz konusu olabilecek yönlendirmeler vs. en çok tartışılan konular arasında. Tabii en önemli soru “Kontrol Kimde?” sorusu. Dijital teknolojinin kullanıcıları, tüketicileri, oluşturucuları ve düzenleyicileri kimler?

Son kullanıcılar ile teknolojiyi sağlayanlar büyük şirketler arasındaki ilişkinin temel dinamikleri neler? Neurolink şirketi, çalışmaları, Starlink uyduları, post-hümanizm ve trans-hümanizm tartışmaları sürecin neresinde? Dijital teknolojiye erişim eşitliği sağlanıyor/sağlanabiliyor/sağlanmak isteniyor mu? Günümüz dijital dünyasının güçlülere kimler, zayıf halkalar kim? Dijital teknoloji vasıtasıyla profillemeye, kararları önceden tahmin etme, norm dayatma, güç kullanma, gözetleme, sansür, etki ve manipülasyonun içeriği ve rolü nedir? Tüm bu tartışmaları yapıyoruz ve yapmaya devam edeceğiz.

Bu tartışmaların temelinde de iki farklı görüş varlığını devam ettirecek. İnternetin küresel yönetişimini sağlamak üzere açık standartların oluşturulduğu, protokollerin yapıldığı merkezi olmayan, gönüllülük esasına dayalı, küresel kuralların geçerli olduğu, bilginin serbestçe hareket ettiği bir yönetim biçimini destekleyen görüş karşısında internetin merkezi otoriteler çevresinde yapılandırıldığı, dijital Vestfalyen bir devlet düzeni ve devletlerin otoritesinin dijital alana da genişlediği, internetin egemen devlet ağlardan oluşan bir ağ haline geldiği, kullanıcıların devlet kontrolündeki ağ geçitlerini kullanmadan birbirleriyle doğrudan bağlantı kuramadığı, devletlerin diğer ağlarla etkileşime açık olup olmamak, ya da ne kadar açık olunacağına kendilerinin karar vereceği yönetim biçimini destekleyen görüş.

DİPLOMATİK İLİŞKİLER ve POLİTİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER for DIPLOMATIC AFFAIRS and POLITICAL STUDIES

+90 216 310 30 40 info@dipam.org

+90 216 310 30 50 www.dipam.org

Murat Reis Mahallesi Gazi Caddesi No:69
Üsküdar/İstanbul

KONUŞMACI HAKKINDA

Prof. Dr. Esra HATİPOĞLU; DİPAM Yönetim Kurulu Üyesi ve Danışma Kurulu Başkanıdır. 2001-2006 yılları arasında Marmara Üniversitesi Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdür Yardımcılığı, 2014-2015 yılları arasında Marmara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde Uluslararası Politik İktisat Anabilim Dalı kurucu başkanlığı görevlerini icra etmiştir. 2016-2019 yılları arasında Nişantaşı Üniversitesi Rektörü görevini yürütmüştür. esra.hatipoğlu@dipam.org